

Súkromné Gymnázium DSA, Komenského 40, 083 01 Sabinov

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

**Učebné osnovy
3. september 2018**

Názov predmetu	SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA					
	1. – 4. ročník 4G					
Časový rozsah výučby	Ročník	1.	2.	3.	4.	SPOLU
	ŠkVP - GAP	3	3	3	4	13
	ŠkVP - DSA	3	3	3	4	13
Názov ŠkVP	7902 J gymnázium					
Názov ŠVP	gymnázium					
Stupeň vzdelania	úplné stredné všeobecné vzdelanie(vyššie sekundárne) - ISCED 3A					
Dĺžka štúdia	4 roky					
Forma štúdia	Denná					
Vyučovacia jazyk	slovenský jazyk					

1. Charakteristika predmetu

Vyučovanie slovenského jazyka a literatúry zabezpečuje rovnaký podiel poznatkov a logicko-myšlienkových a komunikatívnych činností. Činnosti sú rovnocenným štruktúrnym prvkom cieľa a obsahu ako poznatky, a to v písanej a hovorenej forme.

Dôsledne sa dbá o rozvíjanie intelektovej, mravnej a citovej stránky osobnosti žiaka.

Výchovno-vzdelávací proces smeruje k tomu, aby sa žiaci naučili interpretovať texty (jazykové prejavy, slohové útvary) hovorené a písané formulovaním podstaty obsahu textu a jeho funkcie (cieľa) predovšetkým vo forme kľúčových slov a konspektu. Vedieť efektívne využívať odborné slovníky na rozširovanie slovnej zásoby a zvyšovanie svojej jazykovej kultúry.

Výrazne a plynule čítať (spontánne) primeraný odborný alebo umelecký text, poznať a vo svojich prejavoch využívať logicko-myšlienkové činnosti, ako sú analýza a syntéza, zovšeobecnenie, porovnávanie. Vecne a presvedčivo argumentovať, obhájiť svoj názor, kriticky hodnotiť primerane svojmu veku.

Vo všetkých svojich prejavoch vhodne uplatňovať logickú nadväznosť a komunikatívnu funkčnosť slov a viet a gramatickú správnosť, spisovnosť a základné pojmy z gramatiky (morfológie a syntaxe), hláskoslovia, spisovnej výslovnosti a pravopisu, zvukovej stránky jazyka, komunikácie, štylistiky.

Vyjadrovať sa vhodne, výstižne, kultivovane, gramaticky správne, v súlade s funkciou (cieľom) prejavu a komunikatívnou situáciou, a to v hovorenej i písanej forme. V diskusii ani v polemike neponížiť osobnosť partnera komunikácie, v hovorených prejavoch uplatňovať výraznú artikuláciu, spisovnú výslovnosť, techniku monológu a dialógu (zásady rétoriky): funkčné striedanie tempa a sily hlasu, dôrazu a pauzy, intonáciu viet podľa modálnosti, mimiku a gestikuláciu atď., v písaných textoch vhodne a správne používať odseky a interpunkciu, dodržiavať pravopisnú normu, tvoriť rozličné (komunikatívne frekventované) druhy textov v ústnej a písomnej forme.

Chápať a používať jazyk ako dôležitý znak národnej aj individuálnej kultúry, ako znakový systém, ako prostriedok s rozličnými funkciami: kognitívnu (poznávacou), komunikatívnu (dorozumievacou) a expresívnu (výrazovou).

Vyučovanie slovenského jazyka a literatúry sa spája s jazykovedou predovšetkým zameraním na komunikatívnu funkciu jazyka. Jadrom vyučovania slovenského jazyka je aktívny rozvoj vyjadrovania žiakov, ktorý sa opiera o nevyhnutné poznatky zo štylistiky a komunikácie a o všeobecnejšie poznanie systému jazyka, preto sú jazykové témy funkčne zaradené k slohovým témam.

Výber a štruktúra slohového učiva vychádza zo vzťahu slohový postup – funkčný jazykový štýl – komunikatívna situácia, aby si žiak uvedomil dynamickosť a hybridnosť slohových útvarov, t.j. výskyt rovnakých slohových útvarov v rozličných funkčných štýloch, ako aj výskyt niekoľkých slohových postupov v jednom útvare alebo existenciu rovnakého slohového postupu aj útvaru. Zdôrazňuje sa produktívna štylistika (tvorba), nie verbálna definícia.

Literárna výchova ako súčasť predmetu slovenský jazyk a literatúra patrí ku kľúčovým predmetom osemročného štúdia na gymnáziu. Vo významnej miere participuje na všetkých stránkach rozvoja osobnosti žiaka, a preto sa vyučuje vo všetkých ročníkoch.

Najvšeobecnejším, najúplnejším cieľom výchovy je formovanie osobnosti žiaka, ktorá sa javí ako vnútorne bohatá jednota, individualita, schopná vysokého stupňa sebauvedomenia.

Úsilie o takýto ideál autentickej a vysoko kultúrnej osobnosti sa nemôže chápať výlučne ako záležitosť školskej výchovy, pretože je výsledkom všetkých socializačných vplyvov, a navyše je aj produktom vrodenej dispozícií a sebaregulačných procesov. Literárna výchova sa zúčastňuje na tomto procese ako veľmi významná zložka celého systému výchovy. Jej ciele sú sformulované tak, aby sme sa ich naplnením priblížili k ideálu žiaka, ktorý dokáže pochopiť svet v jeho celistvosti i rôznorodosti a získa schopnosť adekvátne reagovať na jeho neustále premeny.

Pomocou umenia a literatúry žiak má získať alebo si upevniť schopnosť medziľudského porozumenia a prirodzenej komunikácie, osvojiť si schopnosť vcítiť sa do vnútorného života iných, chápať ich potreby, myslenie, cítenie a konanie, naučiť sa identifikovať s vlastnými skupinami, ale bez pocitu nepriateľstva voči tým, ktorí stoja mimo nich, zbavovať sa predsudkov, osvojiť si schopnosť preklenúť prirodzené a kultúrne odlišnosti jednotlivcov a celých sociálnych skupín, naučiť sa cieľavedome si osvojovať pojmy ich vyvodzovaním zo skutočnosti alebo prijímaním ako hotových gnozeologických kategórií a zaraďovať ich do vlastných kognitívnych štruktúr, osvojiť si postupne logicko-myšlienkové operácie, a to najmä reprodukciu, porovnávanie a analógiu, klasifikáciu, analýzu a syntézu, indukciu a dedukciu a zovšeobecňovanie, vytvoriť si individuálny hodnotový systém, ktorý rešpektuje predovšetkým relatívne trvalé a celospoločenské hodnoty, naučiť sa kriticky hodnotiť javy okolo seba, vedieť si obhájiť svoje stanovisko za pomoci argumentov, rozvíjať svoju schopnosť tvorivo interpretovať osvojené myšlienky a produkovať vlastné, naučiť sa správne, výstižne a v prípade potreby aj esteticky účinne vyjadrovať svoje myšlienky, postoje a názory ústne i písomnou formou, vedieť citovo vyváženým spôsobom akceptovať a hodnotiť ľudí, javy a udalosti okolo seba a využívať umenie ako ich znak alebo model sveta, udržiavať svoje ambície v rovnováhe so svojimi možnosťami, zdokonaľiť sa v sebadiagnostike a sebahodnotení, využívať získané poznatky na tvorbu ideálov sveta, spoločnosti a ľudí, premieňať ich na projekty a s pomocou umenia a literatúry si budovať motivačné potenciály na ich uskutočňovanie.

Prostredníctvom literárnej výchovy si žiak osvojí základné literárnovedné pojmy, naučí sa čítať umelecké literárne dielo s porozumením a získa schopnosť spojiť spontánnu analýzu diela s emocionálnym prežívaním textu.

2. Ciele vyučovacieho predmetu

Cieľom vyučovania slovenského jazyka a literatúry je v maximálne možnej miere prispieť k splneniu všeobecných cieľov vzdelávania a osvojeniu si kľúčových kompetencií. Cieľom vyučovania slovenského jazyka a literatúry je predovšetkým formovanie a rozvoj tvorivých schopností žiakov.

Utvárať komunikatívnu kompetenciu žiakov zvyšovaním úrovne ich komunikatívnych schopností v základných a vedľajších formách rečovej činnosti: v počúvaní s porozumením, čítaní, hovorení, písaní, ako aj vo výslovnosti a pravopise.

V súlade s osvojovaním lexikálnych jednotiek určených na produktívne a receptívne osvojenie a základných gramatických javov nevyhnutných na komunikáciu, osvojovaných formou poučiek a vetných modelov, získavať schopnosť porozumieť a tvoriť z gramatickej, pravopisnej a stylistickej stránky správne vety, dialógy a súvislé ústne a písomné prejavy.

Získavať zručnosť porozumieť veku a jazykovej úrovni primerané literárne texty, získavať základné zručnosti v práci s literárnym textom a v literárnej komunikácii. Postupne nadobúdať zručnosť pracovať s rozličnými príručkami a informatívnymi textami.

Paralelne s rozvíjaním komunikatívnych schopností žiakov sa rozvíjajú nasledujúce schopnosti, vôľové a charakterové vlastnosti potrebné na komunikáciu:

- sebapoznávanie, sebahodnotenie, hodnotenie žiakov triedy; vedieť prekonať prekážky, neúspech; poznanie a pozitívne hodnotenie druhých, asertívne správanie,
- tvorivosť: tvorivosť v medziľudských vzťahoch, iniciatíva; pretváranie textov, dialógov, fantázia pri tvorbe situácií, replík, dokončovanií a dotváraní textov, vymýšľaní rozličných hier, zapájanie sa do jazykových hier,
- schopnosť spolupráce v triede, schopnosť pracovať v dvojiciach a skupinách,
- samostatnosť, pozornosť, presnosť, sústredenosť, schopnosť pracovať v správnom tempe, schopnosť správne si zadeliť čas.

Rozvíjať a posilňovať čitateľskú gramotnosť v rámci jednotlivých ročníkov a zložiek predmetu. Klásť dôraz nielen na umelecký, ale aj vecný text, zamerať sa na čítanie s porozumením nesúvislých textov (mapy, grafy a pod.) a využívať rôzne techniky a druhy čítania s porozumením (napr. informatívne čítanie, zážitkové čítanie).

Rozvíjať tvorivé písanie ako typ tvorivého vyučovania prostredníctvom súboru motivačných príťažlivých činností s využitím skúseností, uplatnením obrazotvornosti, pozornosti a emocionálneho precítenia učiaceho sa, podnietením skúmať vlastné tvorivé možnosti a rozvíjať vlastnú sebareflexiu, ako prostriedok rozvoja komunikačných zručností prostredníctvom aktivít, ktoré v dynamickom interaktívnom procese a v prirodzenom kontexte motivujú k hre a originálnej manipulácii s jazykovým materiálom, k odhaľovaniu bohatstva jazyka a produkcii kratších textov poetického či naratívneho charakteru, ako nástroj formovania literárnej kompetencie prostredníctvom aktivít, ktoré menia čitateľa z recipienta na spolutvorcu textu, využívajúc jeho individuálny skúsenostný komplex, intuitívne umelecko-poetické čítanie a imagináciu, s možnosťou využitia a posilnenia medzipredmetových vzťahov v rámci tvorivého písania, s formou regionálnych prvkov – záujem o kultúru a kultúrnu identitu svojho národa a poznanie vlastného regiónu.

3. Obsah vzdelávania

3.1 Štruktúra obsahu predmetu

1. ročník (99 hodín)

Názov TC	Orientačný počet hodín
Literárna výchova (40 hodín)	
1.1. Všeobecné pojmy	5
1.2. Staroveká literatúra – epika -epos, epická poézia, druhy lyriky, dráma – kompozícia, tragédia	8
1.3. Stredoveká literatúra - epika, druhy lyriky	6
1.4. Humanizmus a renesancia – epika – novela, román, lyrická poézia - sonet, dráma – tragédia	8
1.5. Baroková literatúra – epika – román, memoáre a cestopisy,	

lyrika – metrika, didakticko-reflexívna, duchovná a ľúbostná lyrika	5
1.6. Klasicizmus - epika – členenie textu, dráma – komédia, charakterový typ, humor	8

Jazyk (59 hodín)

1.1. Učenie sa	3
1.2. Práca s informáciami	8
1.3. Sloh, komunikácia	34
1.4. Zvuková rovina jazyka	4
1.5. Lexikálna rovina jazyka	8

2. ročník
(99 hodín)

Názov TC Orientačný počet hodín

Literárna výchova (42 hodín)

2.1. Klasicizmus – epická poézia, časomiera	6
2.2. Preromantizmus a romantizmus – veľká epika, epická poézia, ľúbostná a spoločenská lyrika	15
2.3. Postromantizmus – komédia, veselohra	3
2.4. Realizmus – veľká epika, krátka epika, metrika- sylabotonický veršový systém, dráma - činohra	19

Jazyk (57 hodín)

2.1. Sloh a komunikácia	28
2.2. Morfológická rovina jazyka	15
2.3. Syntaktická rovina jazyka	10
2.4. Nadvetná syntax	4

3. ročník
(99 hodín)

Názov TC Orientačný počet hodín

Literárna výchova (47 hodín)

3.1. Literárna moderna – lyrická poézia, druhy lyriky	4
3.2. Avantgarda – lyrická poézia, metrika –voľný verš	4
3.3. Medzivojnová slovenská poézia – avantgarda, neosymbol., vitalizmus	7
3.4. Medzivojnová próza - veľká epika, krátka epika	25
3.5. Medzivojnová dráma – tragická dráma, komédia	7

Jazyk (52 hodín)

3.1. Sloh a komunikácia	27
3.2. Zvuková rovina jazyka	6
3.3. Grafické jazykové prostriedky	6
3.4. Učenie sa	13

4. ročník
(120 hodín)

Názov TC Orientačný počet hodín

Literárna výchova (64 hodín)

4.1.	Povojnová literatúra – veľká epika, krátka epika, absurdná dráma, lyrika	13
4.2.	Súčasná slov. lyrická poézia	5
4.3.	Povojnová slov. próza – retrospektíva	5
4.4.	Postmoderna	5
4.5.	Povojnová slov. dráma – tragická dráma, absurdná dráma	5
4.6.	Súčasná slov. literatúra	4
4.7.	Systemizácia literárneho učiva	27

Jazyk (56 hodín)

4.1.	Systemizácia učiva o zvukovej rovine jazyka	1
4.2.	Systemizácia učiva o lexikálnej rovine jazyka	3
4.3.	Systemizácia učiva o morfolologickej rovine jazyka	3
4.4.	Systemizácia učiva o syntaktickej rovine jazyka	3
4.5.	Sloh a komunikácia	31
4.7.	Jazykoveda a vývin jazyka	4
4.8.	Systemizácia učiva	11

3.2. Ciele, obsah a prierezové témy predmetu**1. ročník****Literárna výchova****1.1. Všeobecné pojmy****Ciele**

- Definovať a správne zaradiť literárne pojmy, aplikovať ich na konkrétnom diele,
- chápať estetický zmysel umenia, literatúry
- pochopiť estetickú a poznávaciu funkciu lit. diela.

Obsah

Pojem text, literatúra. Literárna veda. Vecná a odborná lit., populárno-náučná lit., umelecká lit. a jej funkcie. Estetický zážitok. Literárne druhy a žánre. Poézia, próza. Fantastická a vedecko-fantastická literatúra, literatúra faktu. Ústne a písané texty. Výrazové prostriedky, autor, rozprávač.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, tvorba projektu a prezentačné zručnosti

1.2. Staroveká literatúra – epika -epos, epická poézia, druhy lyriky, dráma – kompozícia, tragédia**Ciele**

- poznať a identifikovať znaky starovekej literatúry,
- vedieť vysvetliť podstatu anafory, prirovnania a epiteta, ich estetickú funkciu v texte,

- pochopiť metaforu, genézu tvorby, identifikovať ju v básni, prezentovať svoju interpretáciu metafory v konkrétnom texte,
- pochopiť funkciu rozprávača, určiť vševediaceho rozprávača v diele,
- vymedziť pojem literárna postava, vedieť ju charakterizovať,
- vedieť hodnotiť lexikálne a štylistické prostriedky v diele a prezentovať svoj názor na dielo,
- rozlíšiť krátke formy epiky, poznať epos, jeho vnútornú kompozíciu,
- vedieť vymedziť pojem ľúbostná lyrika a óda, aplikovať ich v bás. texte,
- analyzovať a interpretovať báseň,
- poznať prvky vonkajšej kompozície drámy a vedieť ich určiť v akejkol'vek dráme,
- poznať fázy vnútornej kompozície divadelnej hry a určiť ich v texte,
- vysvetliť definíciu funkcií osôb pri inscenácii divadelnej hry, podstatu hercovej tvorivosti pri stvárnení postavy, poznať najznámejšie inscenačné formy dram. diel a ich znaky,
- vedieť čítať dram. text, identifikovať umelecké jazykové prostriedky, vysvetliť autorovu koncepciu potáv a konfrontovať so svojím názorom, akceptovať odlišné názory.

Obsah

Štylizácia textu - anafora, básnické prirovnanie, metafora. Štruktúra lit. diela - vonkajšia kompozícia: nadpis, strofa, verš, spev. Čítanie a interpretácia vybraných diel. Krátka epika, epos a jeho kompozícia. Rozprávač a literárna postava. Bájka. Ľúbostná lyrika a óda. Divadelná hra. Vonkajšia kompozícia drámy – dejstvo, replika. Horizontálne členenie drámy – postava, replika, monológ, dialóg, autorská poznámka. Vyvodenie pojmov herec, režisér, dramaturgia, inscenačné formy drámy. Dramatizované čítanie. Kompozičná a štylisticko-lexikálna analýza dramatického diela. Tragická dráma. (Povinný autor: Sofokles: Antigona, odporúčaní autori: Homér - Ilias, Odysea, Ezop)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova.

1.3. Stredoveká literatúra - epika, druhy lyriky

Ciele

- poznať a identifikovať znaky stredovekej literatúry,
- identifikovať jazykové prostriedky v básni,
- vedieť sformulovať a prezentovať čitateľský dojem z básne,
- vedieť vymedziť pojem spoločenská a ľúbostná lyrika a aplikovať ich v bás. texte,
- vedieť prezentovať svoj postoj k potrebe vzdelávania, formovať vzťah k národu a tradíciám

Obsah

Lit. druhy a žánre – epika:legenda, kronika, epos. Lit. druhy - reflexívna, ľúbostná a duchovná lyrika.(Odporúčané diela: Proglas, Moravsko-panónske legendy)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova

1.4. Humanizmus a renesancia – epika – novela, román, lyrická poézia - sonet, dráma – tragédia

Ciele

- poznať a identifikovať znaky humanizmu a renesancie
- pochopiť členenie diela, významovú rovinu a jej prepojenie s dejovou a autorskou koncepciou postáv,
- vysvetliť znaky novely a románu, vedieť určiť rozdiely medzi novelou a románom,
- rozvíjať interpretačné zručnosti.
- pochopiť podstatu epiteta ako prívlastku v básni a jeho úlohu vo vecnom a emocionálnom vyznení básne,
- poznať vonkajšiu kompozíciu sonetu, určiť jeho rýmovú schému,
- rozvíjanie interpretačných schopností,
- rozvíjať kritické myslenie – argumentácia a obhajoba názoru,
- spolupracovať v skupine.
- pochopiť úlohu herca, režiséra, dramaturga, rozdiely medzi epickým a dramatickým dialógom

Obsah

Lit. druhy a žánre –novela, román. Štruktúra lit. diela - kompozícia, pásmo rozprávača, pásmo postáv. Epický dialóg. Básnická forma sonet. Kompozícia sonetu. Metrika - druhy rýmu. Štylizácia textu - epiteton, protiklad. Čítanie sonetov. Čítanie a interpretácia básní. Autorský zámer, „druhý“ myšlienkový plán diela. Kompozícia drámy. Čítanie a interpretácia vybraných diel. (Povinný autor: Shakespeare: Hamlet, odporúčaní autori: Petrarca: Sonety pre Lauru, Boccaccio: Dekameron, Cervantes: Dômyselný rytier... Shakespeare: Sonety)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova

1.5. Baroková literatúra – epika – román, memoáre a cestopisy, lyrika – metrika, didakticko-reflexívna, duchovná a ľúbostná lyrika

Ciele

- poznať znaky barokovej literatúry,
- vedieť určiť druhy románu, poznať funkciu memoárov a cestopisov,
- identifikovať znaky didakticko-reflexívnej poézie, rozlíšiť druhy lyriky
- pochopiť sylabický veršový rytmus,
- vedieť vytvoriť vlastné sylabické verše,
- pochopiť vzťah medzi ľudovou slovesnosťou a umelou literatúrou, záujem o národné problémy,
- rozvíjať interpretačné zručnosti.

Obsah

Lit. žánre a druhy – dobrodružný román. Chronológia v lit. diele. Hĺbkové členenie diela – dejový a významový plán. Čítanie a interpretácia vybraných diel. Metrika – sylabický veršový systém. Komplexná analýza vybraných básní – vonkajšia kompozícia, štylisticko-lexikálna analýza, významová. Tvorba vlastných sylabických veršov. (Povinný autor: H. Gavlovič: Valaská škola mravív stodola – vlastný výber, odporúčaní: Krman, Komenský)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

1.7. Klasicizmus - epika – členenie textu, dráma – komédia, charakterový typ, humor

Ciele

- poznať a porovnať znaky klasicizmu a baroka,
- znaky poznať ďalšie druhy románu, aplikovať znaky románu na konkrétne dielo, identifikovať vševediaceho rozprávača,
- vedieť odlišiť autorskú reč a reč postáv, dokázať transformovať reč postáv do autorskej reči a naopak v súlade s požiadavkami slovenského pravopisu,
- vedieť aplikovať poznatky pri štylisticko-lexikálnej analýze diela,
- vedieť vysvetliť podstatu veselohry, aplikovať túto vedomosť na akúkoľvek div. hru,
- poznať pojem charakterový typ postavy a aplikovať ho v akejkolvek div. hre,
- pochopiť situačný humor v diele,
- vedieť aplikovať vedomosti o kompozícii div. hry,
- prezentovať svoj názor na hru v triede, zapojiť sa do dramatizovaného čítania, navrhnúť inscenáciu niektorých scén z hry, zdramatizovať text humoristickej poviedky, využiť monológ a dialóg.

Obsah

Lit. druhy a žánre - román. Štruktúra lit. diela - vševediaci rozprávač. Pásmo postáv, pásmo rozprávača. Monológ, dialóg. Transformácia dialógu postáv do reči rozprávača., charakterový typ postavy. Čítanie a interpretácia vybraných románov. Komédia (veselohra). Štylizácia diela - humor a hyperbola. Čítanie a interpretácia veseloherných textov. Modelová inscenácia vybraných výstupov v triede. Dramatizácia textu krátkej humoristickej poviedky. (Povinný autor: Molière: Lakomec)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova

Jazyk

1.1. Učenie sa

Ciele

- Vedieť učiť sa učiť, využívať rôzne spôsoby učenia sa, poznať svoj učebný štýl,
- vedieť si plánovať činnosť a cieľavedome riadiť vlastný život.

Obsah

Učebný štýl. Faktory ovplyvňujúce učenie sa. Efektívne zapamätávanie. Diár. Základné učebné typy. Plánovanie činnosti. Kontrola plnenia plánu. Projektovanie vlastnej budúcnosti .

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, tvorba projektu a prezentačné zručnosti.

1.2. Práca s informáciami

Ciele

- Vedieť čítať a rozlíšiť umelecký a vecný text, analyzovať výrazové prostriedky z hľadiska autorovho zámeru,
- dokázať rozlíšiť hlavné myšlienky v texte, vedieť spracovať text – kľúčové slová, vytvoriť konspekt, osnovu, používať presnú a voľnú citáciu, parafrázovanie,
- vedieť efektívne využívať a posúdiť informačné zdroje pri práci s textom,

- čítať s porozumením súvislé a nesúvislé texty, vedieť rozlíšiť vhodnosť a nevhodnosť použitých jazykových a štalistických prostriedkov v závislosti od danej komunikačnej situácie, využívať zásady spoločenskej etikety v komunikácii.

Obsah

Jazyk a reč, funkcie jazyka. Text, obsah a forma textu. Autorský zámer. Súvislé a nesúvislé texty. Vecné a umelecké texty. Kontext. Argumentácia. Hlavná myšlienka. Kľúčové slová. Osnova prečítaného textu. Tézy. Funkcia prejavu. Informácia. Spôsoby spracovania informácií. Vedľajšia informácia v texte. Funkcia názvu textu. Zdroje informácií a spracovanie – kniha, titulok, marginálie, kľúčové slová, resumé, anotácia, abstrakt, bibliografia, bibliografický záznam, menný a vecný register, citácia, voľná citácia, parafráza, masmediálne komunikačné prostriedky, poznámky pod čiarou, vysvetlivky.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj,

1.3. Sloh a komunikácia

Ciele

- Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne,
- vedieť vysvetliť pôsobenie štýlotvorných činiteľov pri tvorbe jazykových prejavov, na základe komunikačnej situácie stanoviť správny slohový útvar administratívneho štýlu s formálnymi znakmi,
- pochopiť úvahu, vedieť jazykovo a štylisticky správne vyjadriť svoj názor.

Obsah

Štylistika. Štýlotvorné činitele - téma, autor, situácia, funkcia, adresát. Slohotvorný proces. Slohové útvary - žiadosť, dotazník, objednávka, potvrdenie, informačný leták, predtlač - prihláška, zápisnica, splnomocnenie, štruktúrovaný životopis, úradný životopis, beletrizovaný životopis. Analýzy textu - obsah textu, forma textu, autorský zámer. Kľúčové slová. Súvislé a nesúvislé texty. Vecné a umelecké texty. Efektívna komunikácia. Úvaha.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

1.4. Zvuková rovina jazyka

Ciele

- Vedieť sa zorientovať v danej komunikačnej situácii, presne a zrozumiteľne reagovať na text,
- vo vlastných prejavoch dodržiavať pravidlá spisovnej výslovnosti a aplikovať pravidlá znelostnej asimilácie,
- poznať jazykové disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú rovinu jazyka.

Obsah

Systém slovenských hlások. Fonetika. Fonológia. Samohlásková skupina. Fonéma. Graféma. Hláska. Znelostná asimilácia. Diakritické znamienka. Interpunkčné znamienka.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, tvorba projektu a prezentačné zručnosti

1.5. Lexikálna rovina jazyka

Ciele

- Poznať význam slov, ktoré používame v jazykovom prejave, vedieť si overiť význam slov v dostupných informačných zdrojoch,
- využívať široký repertoár slovnej zásoby a predchádzať stereotypom vo vyjadrovaní,
- poznať slovotvorné postupy a využívať ich pri tvorbe vlastných prejavov,
- vysvetliť obohacovanie slovnej zásoby a v prejavoch využívať frazeologizmy.

Obsah

Lexikológia. Sémantický trojuholník. Lexikálny význam slova. Gramatický význam slova. Opozitá. Homonymá. Slovníky – prekladový, terminologický. Slovná zásoba národného jazyka – individuálna slovná zásoba, aktívna slovná zásoba, pasívna slovná zásoba. Jadro slovnej zásoby. Pejoratíva. Vulgarizmy. Neologizmy. Frazeologizmus. Internacionalizácia. Tvorenie slov skracovaním. Značky. Skratkové slová.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra

2. ročník

Literárna výchova

2.1. Klasicizmus – epická poézia, časomiera

Ciele

- teoreticky ovládať zjednodušený princíp časomieri, prečítať úryvok z básne J. Kollára alebo iného autora,
- vedieť pretransformovať text do prózy a súčasnej slovenčiny,
- analyzovať Kollárov Predspev, argumentovať pri vysvetľovaní kultúrno-historického a umeleckého významu Slávy dcéry pre našu a slovanskú kultúru,
- viesť žiakov k prezentácii vlastných názorov pred triedou, formovaniu národného povedomia, vedieť pochopiť a určiť prínos diela pre národnú kultúru,
- rozvíjanie interpretačných schopností,
- rozvíjať kritické myslenie – argumentácia a obhajoba názoru,
- spolupracovať v skupine.

Obsah

Vyvodenie pojmu časomiera. Kompozícia a štylizácia eposu (antického a klasicistického). Čítanie a interpretácia básne, transformácia textu do súčasnej slovenčiny. Spoločenský význam skladby Slávy dcéra a eposu Svatopluk. Kompozičná a štylisticko-lexikálna analýza vybraných básní. (Povinný autor: J. Kollár: Slávy dcéra - Predspev, odporúčaný: J. Hollý: Svatopluk).

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

2.2. Preromantizmus a romantizmus – veľká epika, epická poézia, ľúbostná a spoločenská lyrika

Ciele

- poznať a identifikovať znaky preromantizmu a romantizmu v diele,
- identifikovať sylabickú organizáciu verša v básni, metaforu, prirovnanie, epiteton, básnický protiklad a ich funkciu v básnickom texte,
- poznať vonkajšiu kompozíciu básne, vedieť aplikovať poznatky pri štylisticko-lexikálnej analýze diela,
- vedieť vymedziť pojmy spoločenská a ľúbostná lyrika,
- vedieť definovať spoločenský román,
- aplikovať vedomosti o vonkajšej a vnútornej kompozícii,
- identifikovať vševediaceho a priameho rozprávača,
- identifikovať významovú rovinu diela,
- rozvíjať interpretačných zručností a schopnosť argumentácie

Obsah

Charakteristika obdobia a literatúry. Čítanie a interpretácia epických básní, štylisticko-lexikálna analýza vybraných diel. Metafora, prirovnanie, epiteton, protiklad, anafora. Spoločenská a ľúbostná lyrika. Čítanie a interpretácia diel veľkej epiky. Spoločenský román. Rozprávač – vševediaci, priamy. Tragická dráma. Čítanie a interpretácia vybraných diel. (Povinní autori a diela: S. Chalupka: Mor ho!, J. Botto: Smrť Jánošíkova, A. Sládkovič: Marína, J. Král: Zakliata panna..., A.S. Puškin: Kapitánova dcéra, odporúčani: V. Hugo: Chrám Matky Božej..., J. W. Goethe: Utrpenie mladého Werthera, Faust)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova

2.3. Postromantizmus – komédia, veselohra

Ciele

- pochopiť podstatu komédie/veselohry
- vysvetliť funkciu hyperboly a ironie v dramatickom texte,
- aplikovať poznatky o divadelnej hre v konkrétnom texte
- rozvíjanie interpretačných zručností...

Obsah

Komédia, veselohra. Humor, hyperbola, ironia. Čítanie a interpretácia vybraných diel. dcéra. (Povinný autor a dielo: J. Palárik : Zmierenie alebo dobrodružstvo pri občinkoch)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj.

2.4. Realizmus – veľká epika, krátka epika, metrika - sylabotonický veršový systém, dráma - činohra

Ciele

- vedieť porovnať realizmus s romantizmom,
- poznať princípy sylabo-tonickej prozódie,
- identifikovať znaky sonetu v konkrétnej básni

- vedieť rozlíšiť spoločenský a psychologický román,
- aplikovať poznatky o kompozícii románu v akomkoľvek diele
- identifikovať významovú rovinu diela,
- poznať rozdiely medzi románom, poviedkou a novelou,
- pochopiť podstatu vnútorného monológu, vysvetliť jeho funkciu v diele,
- vedieť vysvetliť autorovu koncepciu sveta v diele,
- určiť druh rozprávača, lexikálne a štylistické prostriedky v diele,
- prezentovať svoje stanovisko na dielo vhodnou argumentáciou,
- poznať podstatu činohry, vedieť čítať dram. text, identifikovať umelecké jazykové prostriedky, vysvetliť autorovu koncepciu potáv a konfrontovať so svojim názorom, akceptovať odlišné názory.
- rozvíjať interpretačných zručností a schopnosť argumentácie

Obsah

Charakteristika obdobia a literatúry. Sylabo-tonický veršový systém. Sonet. Spoločenský a psychologický román. Vnútorný monológ v diele. Poviedka. Novela. Kompozícia epického diela. Čítanie a interpretácia diel veľkej a krátkej epiky. Kompozičná a štylisticko-lexikálna analýza diel. Identifikácia druhu rozprávača – vševediaci, priamy, nespoľahlivý. Verbalizácia vlastného čitateľského zážitku a hodnotenie diela. Činohra. Systemizácia učiva. (Povinní autori a diela: M. Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie, J. G. Tajovský: Maco Mlieč, Statky-zmätky, B.S. Timrava: Ďapákovci, H. de Balzac: Otec Goriot, odporúčani autori: Hviezdoslav – Krvavé sonety, Hájnikova žena, L. N. Tolstoj: Anna Kareninová, F. M. Dostojevskij: Zločin a trest, Ch. Dickens: Kronika Pickwickovho klubu, M. Kukučín: Neprebudený, Dom v stráni J. G. Tajovský: Apoliena)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova

Jazyk

2.1. Sloh a komunikácia

Ciele

- Vedieť správne stanoviť vhodný slohový útvar a zodpovedajúci jazykový štýl a samostatne tvoriť požadovaný text – rôzne druhy opisu, útvary masmediálnej komunikácie,
- vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne,
- vedieť zhodnotiť výber jazykových prostriedkov v závislosti od komunikačnej situácie.

Obsah

Opis, druhy opisu. Statický a dynamický opis. Opis pracovného postupu. Objektívny, subjektívny opis – karikatúra. Jednoduchý, umelecký, náučný opis. Charakteristika – objektívna, subjektívna, priama, nepriama, skupinová, porovnávacia, individuálna, autocharakteristika, posudok. Masmediálna komunikácia. Spravodajské útvary (jednoduchá správa, rozšírená správa, noticka, interview). Analytické útvary (glosa, recenzia, editoriál). Beletristické útvary (reportáž, fejtón).

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova

2.2. Morfológická rovina jazyka**Ciele**

- Vedieť určiť slovnodruhovú a syntaktickú platnosť slov vo vete,
- správne ovládať gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov.

Obsah

Gramatický tvar. Podstatné mená - plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Vzor: kuli; gazdiná. Menné gramatické kategórie - stupeň, singulár, plurál, nominatív, genitív, datív, akuzatív, vokatív, lokál, inštrumentál. Prídavné mená – plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. zámená – plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Druhy zámen - zvrätané zámená – základné, prívlastňovacie, vymedzovacie zámená, neurčité zámená. Číslovky – plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Druhy čísloviek. Skupinové číslovky. Slovesá – plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Slovesné gramatické kategórie – rod, historický prízent, slovesá – sponové, modálne, fázové, činnosťné, stavové, rod – činný, trpný. Príslovky – plnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Predložky – neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Spojky – neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Priraďovacie – zlučovacie, stupňovacie, vylučovacie, odporovacie, podraďovacie. Častice – neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť. Citoslovčia – neplnovýznamový slovný druh, vetnočlenská platnosť.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

2.3. Syntaktická rovina jazyka

- Vedieť určiť syntaktickú platnosť slov vo vete,
- správne tvoriť a používať vety v písanom a hovorenom prejave,
- vedieť samostatne transformovať vety/text.

Obsah

Vety podľa modálnosti. Hlavné vetné členy - vetný základ (slovesný, neslovesný), rozvíjacie vetné členy – predmet priamy, nepriamy. Priraďovací sklad, určovací sklad. Priraďovacie súvetie – zlučovacie, stupňovacie odporovacie, vylučovacie. Podraďovacie súvetie – vedľajšia veta: prísudková, podmetová, predmetová, príslovková časová, príslovková príčinná, príslovková spôsobová, prívlastková. Polovetná syntax – princíp úspornosti komunikácie, funkcia polovetných konštrukcií vo vete, štylistické využitie polovetných konštrukcií.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

2.4. Nadvetná syntax**Ciele**

- Vedieť uplatniť v texte logické, príčinno-následné súvislosti, správny slovosled, nachádzať odchýlky vo vetnej stavbe,

- uplatňovať pri tvorbe textov členenie textu.

Obsah

Členenie textu (odsek, kapitola). Slovosled, vetosled. Súdržnosť textu, konektory. Modifikácia vetnej stavby (vytýčený, pripojený a osamostatnený vetný člen, elipsa, apoziopéza, parentéza).

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

3. ročník

Literárna výchova

3.1. Literárna moderna – lyrická poézia, druhy lyriky

Ciele

- Pochopiť podstatu symbolizmu, impresionizmu, senzualizmu, čistej lyriky,
- vedieť identifikovať lexikálne, štylistické, kompozičné a rytmotvorné činitele v básni,
- vedieť jazykovo správne a výrazne čítať básnický text,
- vedieť charakterizovať reflexívnu, osobnú a spoločenskú lyriku
- rozvíjať interpretačné schopnosti.

Obsah

Charakteristika obdobia a literatúry. Znak literárnej moderny, definícia symbolu. Impresionizmus a senzualizmus v poézii, čistá lyrika. Druhy lyriky – reflexívna, osobná, spoločenská. Čítanie a interpretácia vybraných básní. Štylisticko-lexikálna analýza básní. (Povinní autori: I. Krasko, R. Dilong, odporúčaní autori: P. Verlaine, CH. Baudelaire, J. A. Rimbaud)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, multikulturná výchova

3.2. Avantgarda – lyrická poézia, metrika –voľný verš

Ciele

- Pochopiť rozdiel medzi literárnou modernou a avantgardou, princípy kubizmu, futurizmu, surrealizmu, dadaizmu, poetizmu,
- vedieť charakterizovať voľný verš, nájsť znaky v básni, demonštrovať rozdiely medzi voľným a metricky viazaným veršom,
- rozvíjať tvorivosť a interpretačné schopnosti,
- vedieť vysvetliť svoje chápanie básne.
- pochopiť asociatívnosť ako formu organizácie básne,
- pochopiť princíp vzniku automatického textu ako krajnú formu uvoľnenej básnickej výpovede,
- vedieť výrazne čítať asociatívny básnický text, pokúsiť sa o jeho frázovanie,
- rozvíjať interpretačné schopnosti.

Obsah

Definícia kubizmu, futurizmu, surrealizmu, dadaizmu, poetizmu. Voľný verš. Identifikácia náhradných rytmotvorných činiteľov (opakovacie figúry, pauzy, frázovanie). Pásmo.

Asociatívny básnický text, automatický text. Expresívnosť, básnická slovná hračka, eufónia, zvukomaľba. Optická báseň, kaligram. Vytvorenie optických básní. Vytvorenie automatického textu z novinových výstrižkov alebo náhodným výberom. Čítanie a interpretácia lyrických básní. Štylisticko-lexikálna analýza básní. (Povinní autori: R. Dilong – výber, odporúčani: G. Apollinaire: Kaligramy, Pásmo: V. Chlebnikov, V. Majakovskij)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova

3.3. Medzivojnová slovenská poézia – avantgarda, neosymbolizmus, vitalizmus

Ciele

- Pochopiť podstatu neosymbolizmu a vitalizmu, nadrealizmu a katolíckej moderny, voľného radenia lyrických pasáží, ich sémantickú a gramatickú uvoľnenosť,
- vedieť identifikovať lexikálne, štylistické, kompozičné a rytmotvorné činitele v básni,
- vedieť jazykovo správne a výrazne čítať básnický text,
- rozvíjať interpretačnú schopnosť.

Obsah

Porovnanie neosymbolizmu a vitalizmu, impresionizmu a senzualizmu v poézii. Reflexívna, osobná a duchovná (náboženská) lyrika. Nadrealizmus a katolícka moderna. Voľný verš. Čítanie a komplexná analýza básní. (Povinní autori: J. Smrek, R. Dilong – výber, odporúčani: E.B. Lukáč, L. Novomeský, R. Fabry)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj.

3.4. Medzivojnová próza - veľká epika, krátka epika

Ciele

- Chápať umelecké dielo ako autorov model skutočnosti,
- poznať princíp reťazovej kompozície,
- pochopiť expresionizmus v literárnej postave,
- pochopiť podstatu lyrizácie, nájsť a určiť jazykové prostriedky poetizácie diela,
- vysvetliť významovú rovinu diela,
- konfrontovať autorovo videnie sveta so žiakovým,
- rozvíjať čitateľské a interpretačné schopnosti,
- identifikovať nespoľahlivého a priameho rozprávača,
- porozumieť koncepciám absurdných a bizarných situácií v diele,
- uplatnenie vedomostí pri tvorbe lyrizovaného opisu,
- schopnosť pracovať v skupine.

Obsah

Druhy románu – sociálno-psychologický, detektívny, sci-fi román. Expresionizmus v próze. Čítanie a interpretácia románov. Kompozičná, štylisticko-lexikálna analýza diela. Významový plán diela. Reťazová kompozícia. Porovnanie diel s klasickou (päťfázovou) a reťazovou kompozíciou. Socialistický román. Lyrizácia epickej prózy – próza naturizmu. Monumentalizácia, idealizácia postáv, animizácia, personifikácia v próze. Čítanie a interpretácia románov. Tvorba umeleckého opisu prírodnej scenérie alebo človeka

s prvkami lyrizácie. Netradičná próza – prúd vedomia, absurdita v diele. Irónia a satira v diele. Nespoľahlivý a priamy rozprávač. (Povinní autori: D. Chrobák: Drak sa vracia, J. C. Hronský: Jozef Mak, P. Jilemnický – O dvoch bratoch, M. Urban: Živý bič, E. M. Remarque: Na západe nič nového, odporúčani: M. Figuli, G. Vámoš: Editino očko, I. Horváth: Laco a Bratislava, J. Hrušovský: Pompíliova madona, J. Jesenský, R. Rolland: Peter a Lucia, F. Kafka: Premena, J. Joyce: Ulyses, K. Čapek, A. Christie)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

3.5. Medzivojnová dráma – tragická dráma, komédia

Ciele

- Vedieť definovať tragédiu, poznať klasickú kompozíciu drámy a aplikovať ju na akékoľvek hry,
- vedieť vysvetliť stvárnenie postáv, prezentovať čitateľský/divácky zážitok v triede,
- rozvíjať tvorivosť – dramatizované čítanie, dramatizácia krátkeho epického diela, navrhnutie javiskového stvárnenia zvolenej scény známej hry,
- pochopiť význam humoru a satiry v dramatickom diele,
- schopnosť pracovať v skupine.

Obsah

Tragická dráma. Expresionizmus v dráme. Čítanie a interpretácia dramatických textov. Obhajoba vlastného stanoviska. Inscenácia vybraných výstupov alebo scén v triede. Dramatizácia krátkej poviedky s tragickým zameraním. (Odporúčani autori: J.B. Ivan: Matka, I. Stodola: Bačova žena, Čaj u pána senátora, G.B. Shaw: Pygmalion)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova

Jazyk

3.1. Sloh a komunikácia

Ciele

- Vedieť správne stanoviť vhodný slohový útvar a zodpovedajúci jazykový štýl a samostatne tvoriť požadovaný text – útvary výkladového slohového postupu, náučného štýlu,
- vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne,
- vedieť zhodnotiť výber jazykových prostriedkov v závislosti od komunikačnej situácie.

Obsah

Náčný štýl – znaky, žánre. Výrazové prostriedky náučného štýlu. Kompozícia. Výkladový slohový postup. Postupy a formy logického myslenia – indukcia, dedukcia, komparácia, argumentácia. Vyjadrenie kauzality. Výklad, odborný článok, diskusný príspevok, esej, odborný referát, odborný opis. Hybridizácia žánrov. Študijné čítanie náučného textu..

Prierezové témy:

osobnostný rozvoj, tvorba projektu a prezentačné zručnosti

3.2. Zvuková rovina jazyka

Ciele

- Vedieť sa zorientovať v danej komunikačnej situácii, presne a zrozumiteľne reagovať na text,
- vo vlastných prejavoch dodržiavať pravidlá spisovnej výslovnosti, uplatňovať správnu intonáciu,
- poznať jazykové disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú rovinu jazyka.

Obsah

Intonácia, zvukové javy reči – melódia, prízvuk, dôraz, tempo reči, rytmus, prestávka, farba hlasu. Štylistické využitie zvukovej stránky slov. Ortoepia. Výslovnosť a pravopis slov cudzieho pôvodu.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

3.3. Grafické jazykové prostriedky

Ciele

- Vedieť odlíšiť zvukovú podobu reči od písomnej, vedieť pomenovať základné jednotky,
- využívať pravopisné princípy vo vlastných textoch.

Obsah

Grafické jazykové prostriedky, ortografia, pravopisné princípy. Rytmické krátenie, výnimky. Precvičovanie pravopisu.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

3.4. Učenie sa

Ciele

- Vedieť si naplánovať činnosť pri príprave projektu, schopnosť samostatne zháňať odbornú literatúru a samostatne napísať odbornú prácu,
- vedieť samostatne stanoviť a overiť hypotézu, racionálne využiť logické postupy,
- vedieť prezentovať projekt pred triedou, akceptovať návrhy a pripomienky.

Obsah

Tvorba a realizácia projektu. Prezentácia projektu odbornej práce.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, tvorba projektu a prezentačné zručnosti

4. ročník

Literárna výchova

4.1. Povojnová literatúra – veľká epika, krátka epika, absurdná dráma, lyrika

Ciele

- Pochopiť zmysel retrospektívy v umeleckom diele,
- vedieť identifikovať nespoľahlivého rozprávača v diele,
- vedieť posúdiť koncepciu postáv vo fantasy a sci-fi lit a deformáciu času,
- chápať absurdnú drámu ako aplikáciu asociatívneho princípu štylizácie textu,
- vedieť identifikovať a interpretovať skrytý význam v dráme,
- vytvoriť krátke dialógy so znakmi absurdnosti
- rozvíjať interpretačných zručností a schopnosť argumentácie.

Obsah

Povojnová literatúra – výpovede o vojne, angažovaná literatúra v boji proti totalite. Existencializmus, psychologický realizmus. Sci-fi a fantasy literatúra. Beatnici. Absurdná dráma. Retrospektíva, nespoľahlivý rozprávač. (Povinný autor: J.D. Salinger: Kto chytá v žite, odporúčani: A. Solženicyn, J.P. Sartre, A. Camus, G. Orwell, A. Moravia, beatnici. J.R. Tolkien)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova

4.2. Súčasná slov. lyrická poézia

Ciele

- Vedieť výrazne a jazykovo správne prečítať text akejkoľvek básne,
- pochopiť princíp voľného radenia lyrických pasáží v básni,
- kriticky hodnotiť dielo na základe vecnej argumentácie,
- vedieť analyzovať texty populárnej piesne, vysvetliť rytmický a prozodický vzťah textu a melódie,
- rozvíjať interpretačné schopnosti a zručnosti.

Obsah

Čítanie a interpretácia súčasnej poézie – štylisticko-lexikálna, významová. Vyvodenie pojmu populárna pieseň. (Povinní autori: M. Válek: Dotyky, M. Rúfus, M. Válek, J. Urban – vlastný výber)

Prierezové témy: osobnostný a sociálny rozvoj

4.3. Povojnová slov. próza – retrospektíva

Ciele

- Porovnať chronologický a retrospektívny kompozičný postup,
- pochopiť estetickú funkciu retrospektívy v diele,
- všestranne analyzovať dielo,
- pochopiť deformáciu próz soc. realizmom,

- rozvíjať čitateľské a interpretačné schopnosti.

Obsah

Retrospektívny kompozičný postup. Čítanie a interpretácia diel, analýza kompozičnej osnovy, zobrazenie nechronologického usporiadania, identifikácia rozprávača, interpretácia významu diela. (Povinní autori: A. Bednár: Kolíska, L. Mňačko: Ako chutí moc, odporúčani: V. Mináč, D. Tatarka, R. Jašík)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj.

4.4. Postmoderna

Ciele

- Pochopiť postmoderné prozaické dielo, imagináciu, alegorické prvky v deji,
- pochopiť metódu preberania motívov z cudzích diel, parafrázovanie ustálených foriem vyjadrovania,
- identifikovať prvky nonsensu, alogickosti, ironickej hyperboly, bizarnosti, netradičných rozprávačov a netradičnej kompozície diel,
- rozvíjať interpretačné schopnosti a zručnosti a čitateľskú gramotnosť.

Obsah

Pojem postmoderna. Satira ako štylistický jav a žáner. Žánrové formy epiky. Čítanie a interpretácia postmoderného diela – kompozícia, štylisticko-lexikálna analýza, estetický zámer autora. (Povinní autori: D. Dušek: Kufor na sny, odporúčani autori: D. Tatarka: Démon súhlasu, M. Mítana: Psie dni, R. Sloboda: Narcis, L. Mňačko: Súdruh Münchhausen, P. Jaroš, P. Vilikovský, P. Pišťanek)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

4.5. Povojnová slov. dráma – tragická dráma, absurdná dráma

Ciele

- Vedieť vysvetliť stvárnenie postavy z hľadiska princípov existencializmu,
- vedieť identifikovať a interpretovať skrytý význam v dráme,
- chápať humornú stránku tzv. absolútnych anekdot,
- vytvoriť krátky dialóg so znakmi absurdnosti – gagmi, slovnými hračkami...,
- vedieť kriticky analyzovať dielo.
- rozvíjať interpretačné schopnosti a zručnosti.

Obsah

Existencializmus v dráme. Absurdná dráma. Pojmy nonsens, gag, pointa, slovná hračka, absurdná dráma, irónia, palimpsest, persifláž. Čítanie a interpretácia vybraných dramatických textov, štylisticko-lexikálna analýza diela. Modelová inscenácia vybraných výstupov z hry v triede. Dramatická úprava "absolútnej anekdoty" na krátku jednoaktovku. (Povinní autori: I. Bukovčan: Kým kohút nezaspieva, M. Lasica – J. Satinský: Soirée, odporúčani: P. Karvaš, S. Štepka)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

4.6. Súčasná slov. literatúra

Ciele

- Vedieť sa orientovať v súčasnej slovenskej literatúre,
- vedieť hodnotiť dielo a uplatniť nadobudnuté vedomosti pri interpretácii akéhokoľvek diela
- rozvíjať kritické myslenie, interpretačné zručnosti a čitateľskú gramotnosť

Obsah

Čítanie a interpretácia ukážok zo súčasnej slovenskej literatúry. Prezentácia vlastnej interpretácie diela. (Povinní autori: J. Urban – podľa vlastného výberu)

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, tvorba projektu a prezentačné zručnosti

4.7. Systemizácia učiva literatúry

Ciele

- Utriediť poznatky z literárnej teórie,
- vedieť prakticky aplikovať získané poznatky v akomkoľvek texte.

Obsah

Literárne druhy - lyrika, epika, dráma. Lyrické, epická a dramatické žánre. Metafora, metonýmia, epiteton, protiklad, zvukomalba, prirovnanie. Kompozícia lyrických, epických a dramatických diel.

Prierezové témy

osobný a sociálny rozvoj

Jazyk

4.1. Systemizácia učiva o zvukovej rovine jazyka

Ciele

- Utriediť nadobudnuté vedomosti zo zvukovej roviny jazyka,
- vedieť sa zorientovať v danej komunikačnej situácii, presne a zrozumiteľne reagovať na text,
- vo vlastných prejavoch dodržiavať pravidlá spisovnej výslovnosti a aplikovať pravidlá znelostnej asimilácie, správnu intonáciu,
- poznať jazykové disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú rovinu jazyka.
- vedieť odlíšiť zvukovú podobu reči od písomnej, vedieť pomenovať základné jednotky,
- využívať pravopisné princípy vo vlastných textoch.

Obsah

Zvuková rovina, hláska, písmeno, ortoepia, ortografia, fonetika, fonológia, ortoepické javy, rytmické krátenie, intonácia, prozodické javy. Grafické jazykové prostriedky, ortografia, pravopisné princípy.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

4.2. Systemizácia učiva o lexikálnej rovine jazyka**Ciele**

- Utriediť nadobudnuté vedomosti z lexikológie,
- poznať význam slov, ktoré používame v jazykovom prejave, vedieť si overiť význam slov v dostupných informačných zdrojoch,
- využívať široký repertoár slovnej zásoby a predchádzať stereotypom vo vyjadrovaní,
- poznať slovotvorné postupy a využívať ich pri tvorbe vlastných prejavov,
- vysvetliť obohacovanie slovnej zásoby a v prejavoch využívať frazeologizmy.

Obsah

Slovo, gramatický a lexikálny význam. Slovná zásoba. Slovotvorné postupy. Frazeologizmy. Slovníky

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

4.3. Systemizácia učiva o morfolologickej rovine jazyka**Ciele**

- Utriediť vedomosti z morfológie,
- vedieť určiť slovnodruhovú a syntaktickú platnosť slov vo vete,
- správne ovládať gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov.

Obsah

Slovné druhy – ohybné, neohybné. Gramatické kategórie – menné, slovesné. Skloňovanie menných slovných druhov, nepravidelné skloňovanie. Časovanie sloves, slovesné tvary. Vetnočlenská platnosť slovných druhov. Použitie slovných druhov v slohových postupoch.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj

4.4. Systemizácia učiva o syntaktickej rovine jazyka**Ciele**

- Vedieť určiť vetnočlenskú platnosť slov vo vete,
- správne tvoriť a používať vety v hovorenom a písanom prejave,
- vedieť uplatniť v texte logické, príčinnno-následné súvislosti, správny slovosled, nachádzať odchýlky vo vetnej stavbe,
- uplatňovať pri tvorbe textov členenie textu.

Obsah

Veta. Vety podľa obsahu, zloženia, modálnosti, členenia. Jednoduchá veta a súvetia. Vetné členy a sklady. Druhy súvetí. Polovetné konštrukcie. Nadvetná syntax – kapitola, odsek, členenie textu.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, tvorba projektu a prezentačné zručnosti

4.5. Sloh a komunikácia**Ciele**

- Vedieť správne stanoviť vhodný slohový útvar a zodpovedajúci jazykový štýl a samostatne tvoriť požadovaný text – rozprávanie, rečnícky prejav,
- vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne,
- vedieť zhodnotiť výber jazykových prostriedkov v závislosti od komunikačnej situácie,
- dodržiavať v jazykových prejavoch jazykovú normu a spoločenské zásady komunikácie,
- vedieť napísať umelecké rozprávanie s 5-člennou kompozíciou,
- vedieť odlišiť príležitostný, náučný a agitačný žáner,
- rozvíjať schopnosť samostatne vystúpiť s pripraveným prejavom,
- uriediť vedomosti o slohových postupoch a jazykových štýloch.

Obsah

Rétorika. Fázy tvorenia prejavu, kompozícia a štylizácia prejavu. Rečnícke žánre. Mimojazykové prostriedky. Rečnícky výcvik. Rozprávanie. Kompozícia rozprávania. Dramatizujúce prostriedky, pásmo postáv a pásmo rozprávača. Umelecké rozprávanie. Systemizácia učiva o slohových postupoch a jazykových štýloch – príprava na maturitnú skúšku.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, tvorba projektu a prezentačné zručnosti

4.6. Jazykoveda a vývin jazyka**Ciele**

- Vedieť vysvetliť základné medzníky vo vývine národného jazyka, začleniť ho do skupiny indoeurópskych a slovanských jazykov,
- vysvetliť rozdiel medzi národným jazykom a nárečím,
- poznať a orientovať sa v platných kodifikačných príručkách,

Obsah

Vývin jazyka. Funkcie jazyka. Indoeurópske jazyky. Slovanské jazyky a ich delenie. Vznik a vývin slovenského jazyka. Národný jazyk a nárečie, jazyk národnostnej menšiny. Kodifikácia a norma.

Prierezové témy:

osobnostný a sociálny rozvoj, tvorba projektu a prezentačné zručnosti, regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra

Literatúra:

Polakovičová, A. a kol.: Literatúra I pre stredné školy. Bratislava: Orbis pictus, 2011.
Polakovičová, A. a kol.: Literatúra II pre stredné školy. Bratislava: Orbis pictus, 2012.
Polakovičová, A. a kol.: Literatúra III pre stredné školy. Bratislava: Orbis pictus, 2014.
Polakovičová, A. a kol.: Literatúra IV pre stredné školy. Bratislava: Orbis pictus, 2013.

Caltíková, M. a kol.: Učebnica Slovenský jazyk 1. Bratislava: Orbis pictus, 2006.
Caltíková, M. a kol.: Učebnica Slovenský jazyk 2. Bratislava: Orbis pictus, 2007.
Caltíková, M. a kol.: Učebnica Slovenský jazyk 3. Bratislava: Orbis pictus, 2010.
Caltíková, M. a kol.: Učebnica Slovenský jazyk 4. Bratislava: Orbis pictus, 2010.

V Sabinove dňa 3. septembra 2018

PaedDr. Jozef Muránsky
riaditeľ školy